

Schiermonnikoog	
Vraag	Antwoord
Wat is er nu veranderd ten opzichte van Ten Noorden van de Waddeneilanden?	Er zijn een aantal dingen veranderd: -We onderzoeken nu alleen de aanlandingslocatie Eemshaven; -We kijken breder westelijk en oostelijk (omdat uitgangspunten zijn gewijzigd); -Er worden nu in elk geval twee windparken ontsloten: Ten Noorden van de Waddeneilanden en Doordewind. -Naast de twee aangewezen windparken worden nu ook de mogelijke verbindingen voor eventuele toekomstige windparken opgenomen.
Wat is het tijdspad voor PAWOZ?	Wat betreft de onderzoeken is de concept-NRD het concept onderzoeksplan. De onderzoeken (planMER en IEA) worden in 2023 uitgevoerd. Daaruit blijkt wat de gevolgen zijn voor de routes die onderzocht worden. Op basis daarvan worden één of meerdere kansrijke routes nog uitgebreider onderzocht in het projectMER. Dat volgt later in 2024 of 2025. In PAWOZ-Eemshaven worden mogelijke routes voor kabels tot en met 2031 en mogelijke routes voor kabels en/of een leiding (waterstof) voor de periode na 2031 tot 2040 onderzocht. De realisatie van de eerste verbindingen moet in 2031 gereed zijn. De planning vindt u hier: https://www.rvo.nl/sites/default/files/2022-04/Voorstel-voor-participatie-PAWOZ-Eemshaven.pdf (pagina 22).
Hoe is de samenwerking met Duitsland en kunnen we niets combineren?	Er is contact met diverse Duitse overheden, in dat contact wordt ook besproken of combinaties wenselijk en haalbaar zijn.
Neemt het energiegebruik toe de komende jaren?	Het is niet zeker of het energiegebruik de komende jaren zal toenemen. Producten en processen worden namelijk steeds efficiënter. Aan de andere kant kunnen er ook nieuwe woningen en bedrijven bij komen die om energie vragen. Wat wel zeker is, is dat om de doelstellingen uit het klimaatakkoord te halen, we in moeten zetten op de energietransitie. Dat betekent dat de manier waarop we energie opwekken zal moeten veranderen, o.a. door in te zetten op bijvoorbeeld windenergie.
Waar laten we alle opgewekte energie?	Het uitgangspunt is dat de opgewekte energie direct gebruikt wordt door bedrijven of industrie of via het hoogspanningsnet aan bijvoorbeeld woningen. Het is onwaarschijnlijk dat er langdurig te veel opgewekte energie zal zijn. Mocht dit wel voorkomen - bijvoorbeeld op momenten dat vraag en aanbod ver uit elkaar ligt - dan moet er worden gezocht naar manieren om energie op te slaan. Waterstof lijkt daarvoor geschikt, hier wordt nog onderzoek naar gedaan (buiten dit onderzoek).
Waarom zetten we nu niet al in op waterstof?	Er wordt hard gewerkt aan de ontwikkeling van waterstof. Maar het is niet mogelijk om deze hoeveelheden in 2031 met zekerheid te realiseren. Daarnaast zal er naast de vraag naar waterstof ook altijd elektriciteit nodig zijn waardoor we inzetten op zowel waterstof als elektriciteit

Schiermonnikoog	
Vraag	Antwoord
Is er al ecologisch onderzoek beschikbaar voor alle routes?	In het rapport 'Onderzoek Innovatie Doorkruising Wadden' is een globale inschatting gemaakt van de ecologische effecten van de verschillende routes. In PAWOZ-Eemshaven willen we uitgebreider onderzoek doen, zodat we met meer informatie de routes kunnen vergelijken. Daarnaast wordt er in PAWOZ-Eemshaven gekeken naar een selectie van routes uit Onderzoek Innovatie Doorkruising Wadden, maar zijn er ook routes die in dat onderzoek nog niet onderzocht zijn. Dat betekent dat er op dit moment nog niet voor alle onderzoeken een ecologisch onderzoek beschikbaar is. Dit wordt als onderdeel van het planMER uitgevoerd.
Er ligt een kabel van Noorwegen naar de Eemshaven (Norned red.). Waarom gebruiken we niet de route van die kabel?	Vanwege de veiligheid kunnen kabels helaas niet naast of boven elkaar liggen. Er zijn eisen aan en dat betekent dat kabels op een minimale afstand van elkaar moeten liggen. Dit heeft onder andere te maken met onderhoud en interferentie (storing/beïnvloeding van kabels door andere kabels). Er is op die route dus te weinig ruimte om nieuwe kabels naast te leggen. De NorNed kabel loopt door het Eems Dollardverdraggebied (EDV-gebied). Route III (Hornsborngat) zoals benoemd in de concept-NRD loopt parallel aan, maar op afstand van, deze NorNed ten westen van het EDV-gebied.
Waarom wachten we niet op technieken die minder impact hebben op het Waddengebied?	In het Klimaatakkoord zijn doelen afgesproken, tussentijdse doelen voor 2030 en een einddoel voor 2050. Het kost tijd (jaren) om te komen van een idee naar realisatie en dus het halen van een doel. Als we de doelstellingen van het klimaatakkoord willen halen, moeten we nu al iets doen.
Is het niet al te druk in de Waddenzee?	In en op de Waddenzee zijn inderdaad meerdere gebruikers en functies waar we rekening mee moeten houden. Met onderzoeken brengen we in beeld waar al andere activiteiten plaats vinden of waar al andere infrastructuur ligt. We onderzoeken waar ruimte is en of we die kunnen benutten of niet.
Kunnen we de reeds aangelegde gasleiding voor de gasboring die is voorzien ten noorden van de Waddeneilanden niet verwijderen voor meer ruimte? Of kunnen we die leiding niet gebruiken voor waterstof?	Er wordt momenteel onderzoek gedaan naar het mogelijke hergebruik van bestaande gasleidingen voor waterstof. Dit zou ervoor kunnen zorgen dat nieuwe leidingen niet nodig zijn.
Kunnen we leidingen niet gebruiken om elektriciteitskabels doorheen te leggen?	Dat is helaas niet mogelijk, omdat de kabel kapot kan gaan als je die door de leiding heen trekt.
Wat is de minimale onderlinge afstand die nodig is tussen kabels?	De afstand tussen kabels is afhankelijk van meerdere factoren zoals het type kabel, de grootte van de kabel en of een kabel in zee ligt of op land. Daarmee is deze vraag niet zomaar te beantwoorden.
Kan waterstof getransporteerd worden door niet gebruikte aardgasleidingen?	Het is afhankelijk van de leiding (huidige staat van de leiding, gebruikte materiaal, onderhoud dat in het verleden is gepleegd, etc.) of het mogelijk is om waterstof door niet-gebruikte aardgasleidingen te transporteren. Dit zal nader onderzocht moeten worden.
Is er een kaart beschikbaar met alle reeds bestaande routes en nog aan te leggen routes voor windparken?	Sommige windparken op zee zijn al ontsloten. Deze kabels zijn dan ook op de interactieve kaart (windopzee.ireporting.nl) te vinden. Parallel aan PAWOZ-Eemshaven wordt er ook op andere plekken gezocht naar mogelijkheden om windparken te ontwikkelen en de energie aan te laten landen. Deze staan nog niet allemaal op kaart omdat er nog onderzoek naar gedaan wordt (VAWOZ = Verkenning Aanlanding Wind op Zee)
Via welke communicatiekanalen worden jongeren bereikt?	Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat benadert regelmatig jongeren via Instagram.

Schiermonnikoog	
Vraag	Antwoord
Wordt de Technische Universiteit Delft betrokken bij dit onderzoek?	Afhankelijk van de onderzoeken die uitgevoerd moeten worden, worden bepaalde kennisinstellingen zoals de TU Delft ook betrokken. Of en hoe een bepaalde kennisinstelling betrokken wordt, ligt nu nog niet vast maar wordt bij de uitvoering van de onderzoeken bepaald.
Zou dit project ook zijn gestart zonder de gemaakte bezwaren op het voorkeursalternatief van Ten Noorden van de Waddeneilanden?	Ja, want er is een nieuw windpark gepland, waarvan de elektriciteit ook moet worden aangeland. In PAWOZ proberen we een verantwoorde koppeling te maken voor nu en in de toekomst, zodat we niet bij nog te plannen windparken bij u terug hoeven te komen.
De huidige energiemarkt wordt bepaald door grote oliemaatschappijen. Er vindt nu echter een energietransitie plaats. Op welke manier zijn die grote maatschappijen betrokken?	Zodra we een kavelbesluit en route hebben uitgekozen zal de aanleg op de markt komen. Op dat moment kan iedereen hierop inschrijven, dit heet aanbesteden. Daar kunnen ook deze partijen zich op inschrijven. Het is op voorhand niet te zeggen of deze grote maatschappijen dat wel of niet zullen doen.
Is het mogelijk om een kleine aftakking te maken naar Schiermonnikoog?	Dit is technisch gezien erg moeilijk en daarbij qua ruimte niet wenselijk.
Is er een manier waarop mensen op de eilanden kunnen meeprofiteren van het project?	Dat zal nader verkend moeten worden. Binnen PAWOZ-Eemshaven wordt er gewerkt aan verbindingen die toekomstige windparken op zee aan land moeten aansluiten. Deze windparken zullen via een tender aan de markt worden aangeboden. Bij wind op land zien we voorbeelden van hoe de omgeving van een windmolen kan meeprofiteren. In de tenderontwikkeling van de windparken zal worden gekeken hoe we kunnen leren van de aanpak van wind op land.